

P. Andrásfalvy János SDB

Erkölcstani összefoglaló a cigány és/vagy hátrányos helyzetű testvéreink számára

A vázlat kiegészítése Andrásfalvy János atya „Erkölcstan oktatása hátrányos helyzetű fiatalok körében” című írásának, amely megjelent „*Szolgljatok az Úrnak örömmel!*” *Cigánypasztorációs kézikönyv* 91-95. oldalán

A kötet a „Cigánypasztoráció a Kárpát-medencében – egyházi és civil szakemberek szociális érzékenységeinek növelése” elnevezésű projekt (EFOP-5.2.2-17-2017-0046) keretében került kiadásra.

1. Az erkölcstan életünk legfontosabb kérdéseivel foglalkozik:

Az emberi cselekvés helyességével: melyik cselekedet jó és melyik rossz.

2. Az embert az állatvilágtól megkülönböztető kiváltságai teszik képessé az erkölcsi gondolkodásra.

Az ember kiváltságai:

a/- szabad akarat, értelmi megismerés, **felelősségtudat**

b/- vallásra és világnézet kialakítására való készség

3. Alapvető emberi kérdések megválaszolásában segít az erkölcstan: „Mitől vagyunk, mitől leszünk boldogok hosszú távon?”

Milyen gyakran ilyen ez a mi világunk... Remek technikai eszközökkel vagyunk tele, de gyakran mintha mégis hiányozna valami... Hiányzik mögülük a szív, a lelkesedés, a remény. Ahogyan Benedek pápa fogalmazta: egyre többen érzik azt a belső sivatagot, amelyet az ember akkor tapasztal meg, ha azt gondolja, hogy boldogulásának, életének ő az egyetlen kovácsa.

A hosszabb távú boldogságot kereső cselekedet a segítség, ami több gonddal járt. A keresztény ember a leghosszabb távú boldogságra is tervez: az örök élet elnyerésére.

4. Az Úr Jézus és a Katolikus Egyház hivatalos tanítását honnan lehet megtudni?

Az erkölcsnek vannak változó és változatlan elemei: az erkölcs alapvetően **változatlan, mivel Jézus** ugyanaz most és mindörökké (vö. Zsid 13,8). Vannak viszont **változó elemei is**, mint pl. a kamatszedés határai az évszázadok alatt változtak.

A ma érvényes egyházi erkölcsi tanítást mai nyelven két fő forrásból tudjuk meg:

a/ Jézus tanítását a **Szentírásból**, amelyből kiemeli az Egyház Jézus vezérgondolatait, pl. az aranyszabályt: „*Ami akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük!*” (Mt 7,12) ill. az új szeretetparancsot: „*Új parancsot adok nektek: Szeressétek egymást! Amint én szerettelek benneteket, úgy szeressétek ti is egymást.*” (Jn 13,34)

b/ A Katolikus Egyház erkölcsi tanítását a **KEK-ből (Katolikus Egyház Katekizmusa)** Harmadik részében (1691. ponttól a 2557-ig), vagy összefoglalóan a „KEK Kompendiumából” lehet megtudni (357-533. pont). Itt megtudjuk az Egyház álláspontját a erkölcsi törvényről, az ember méltóságáról és a szabadságáról, a bűnről, a 10 parancsolatról és a lelkiismeretről.

5. Kiket emel ki az Egyház erkölcsi példaképként?

Az Egyház a szenteket (vértanúkat, hitvallókat) emeli ki erkölcsi példaképként, akik között vannak szerzetesek, papok, családosok vagy fiatalok is.

6. Mi a kapcsolat erkölcs, illemszabályok és jogszabályok között?

7. Milyen emberi alapvető adottságokból fakad az emberek erkölcsi gondolkodása?

Abból, hogy minden ember boldogságra hivatott, ami mögött az emberi méltóság 4 pontja húzódik meg: az ember

a/ Isten teremtménye: közös pontjai vannak élettelen tárgyakkal, növényekkel, állatokkal, de több ezeknél

b/ közösség tagja: felelősség (pl. áldozathozatal) a közösségért –

c/ személy: önálló, nincs még másik ugyanolyan, mint ő

d/ végső célja önmagán kívül van: mások szeretetében és e világon is túlra nyúlik

8. Minden vallású emberben van erkölcsi érzék? Ha van, akkor mi a szerepe a 10 parancsolatnak és Jézus szeretetparancsának?

Az erkölcsi érzék minden embernek a szívébe be van írva (természetes erkölcsi törvény), de **az erkölcsi érzéket és lelkiismeretet nevelni lehet és kell is**: ezért adta Isten a kinyilatkoztatást az emberiségnek, azon belül pl. a 10 parancsolatot az Ószövetségben, és Jézus által a szeretet főparancsát az Újszövetségben.

9. A 10 parancsolatról mit érdemes tudni dióhéjban?

A tízparancsolat - az ószövetségi fő törvénye, amit Isten két kőtáblán a Sínai-hegyen adott át Mózesnek, általa pedig a kiválasztott, zsidó népnek (kb. Krisztus előtt 1200 körül történt). A 10 parancsolat ma is, kereszténységünk számára is teljesen meghatározó, fontos. A parancsolatok:

I. Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!

Magyarázat: Istent felismerve első kötelességünk a benne való hit, a neki kijáró imádás; hódolat és dicsőítés, uralma kizárólagosságának elismerése.

II. Isten nevét hiába ne vedd!

Mínt hogy az ember gondolkodása és kimondott szava között szoros kapcsolat van, e hódolathoz hozzá tartozik Isten nevének (és általában az isteni dolgoknak) tisztelete.

III. Az Úr napját szenteld meg!

Istentől való függőségünket fejezzük ki azzal, hogy megtartjuk az Úr napját, ezt az időt (egész életünkkel együtt) Neki szenteljük, ugyanakkor a földi munkálkodás múlandóságát jelezve és a végső nyugalmat előlegezve munkaszünetet tartunk!

Az első három parancs Isten uralmának elismeréséhez vezetett minket. Csak ez biztosítja az ember tökéletes szabadságát.

A Tízparancsolat második része (táblája) az embertársak iránti kötelességeket tartalmazza, összhangban a természeti törvényekkel:

IV. Atyádat és anyádat tiszteld!

Kapcsolataink közül első az, mely szüleinkhez fűz, hiszen életünket és felnövekedésünket nekik köszönhetjük. A szülői felelősség és a gyermeki tisztelet egymástól elválaszthatatlan.

V. Ne ölj!

Minden ember élete szent. Az egészség is Isten ajándéka. így kell őriznünk magunk és mások életét.

VI. Ne paráználkodj!

Az új élet nemzése éppúgy tiszteletet és védelmet kíván, mint az ember teste, s a szerelemben a másik felé megnyíló legbensőbb rejtett valósága.

VII. Ne lopj!

Az embernek a munkával szerzett tulajdonhoz, az életét biztosító anyagi javakhoz való jogát szavatolja ez a parancs.

VIII. Ne hazudj, és mások becsületében kárt ne tégy!

Az emberek közti kapcsolatok legfőbb munkálója az emberi beszéd. E nagy adománnyal nem élhetünk vissza, nem használhatjuk mások kárára. A parancs a nyelvvel elkövethető legnagyobb bűnt is jelzi, s általánosságban is élénk állítja az igaz beszédet, mint Istentől szabott kötelességet.

IX. Felebarátod házastársát ne kívánd!

X. Mások tulajdonát ne kívánd!

Az igaz cselekedetek mellett az igaz érzések, gondolatok, vágyak is az isteni akarat teljesítéséhez tartoznak.

10. Jézus szeretetparancsáról mi a legfontosabb tudnivaló?

Jézus nem eltörli, hanem megvilágítja a 10 parancsolat teljes értelmét a szeretet kettős főparancsával:

Jézus tehát nem törli el, hanem beteljesíti az ÓSZ törvényt, a zsidókat is kibillentve a fásult

rutinból: a főparancsot kiemeli (Szeresd... 1,2)

életével példát mutat

a gépiesség helyében kinyitja az irgalom égboltját, felszabadít

új törvénye: a 8 boldogság (pl. Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa)

Isten barátságára hív meg az utolsó vacsorán: szeretetből vállalt hatalomra és felelősségre.

11. Mi a lelkiismeret (conscientia)?

Belső irányító, legrejtettebb magja az embernek (GS16), **Isten (és törvényének) hangja bennünk itt és most**. Nincs közömbös terület. Erről mondja találóan József Attila: „Az én vezérem bensőmből vezérel”.

a/ megelőző lelkiismeret: „tedd” vagy „kerüld” utasítás egy cselekedet előtt.

b/ tettét követő lelkiismeret: jutalmaz vagy furdal.

A lelkiismeret nevelése: az Egyház Krisztust hirdeti, aki maga az igazság, tekintélyével tisztázza és megerősíti az erkölcsi rendet (VS 64). Tehát önmagunk megismerésével, a Bibliával és az Egyház tanításával NEVELNI KELL a lelkiismeretet.

Pl. Ha a lelkiismeretet nem neveljük, akkor torzíthat vagy.... szépíthet:

Törekedni kell biztos lelkiismerettel cselekedni: rangsorolni kell a lehetőségeket, és kiválasztani erkölcsi szempontból a legmegfelelőbbet: ami legjobban megfelel Isten parancsainak.

12. Mi az erény (virtus)?

Erkölcsi lendület, gyakorlottság, KÉSZSÉG a jó ÁLLANDÓ és KÖNNYEDEBB teljesítésére.

Kialakulása: (ön)nevelés, példa, kegyelem révén. Célja: mások szolgálata (alázatban)

Fajtái

13. Mi a bűn?

- 1.- Elfordulás Istentől,
2. - helytelen odafordulás a teremtett világ javaihoz
3. - hűtlenség magunkhoz-lelkiismeretünkhöz
4. Tudva és akarva Isten parancsai ellen cselekedni.

A bűn fajtái súlyosság szerint:

a/ halálos bűn: 1tudva és 2akarva 3súlyos dologban Isten parancsai ellen cselekedni.

b/ bocsánatos bűn: a három előbbi feltétel nincs meg együtt (pl. kisebb súlyú dologban Isten parancsai ellen cselekedni). A bocsánatos bűnökkel mégis vigyázni kell, mert rossz szokássá válhatnak és gúzsba köthetnek, könnyen halálos bűnbe vihetnek.

A bűn fajtái kategória szerint: A hét főbűn, pozitív hajlamok eltorzulásai (rövidítve: Kefőbitohare - kevélység (büszkeség, gög), fösvenység (kapzsiság, zsugoriság), bujaság, irigység, torkosság (mohóság), harag és jóra való restség (lustaság).

14. Hogyan küzdhetünk a bűnök ellen?

Jézus megváltó áldozatából táplálkozik minden bűn elleni küzdelem és győzelem.

A gonosz kísértésébe beleegyezve követjük el a bűnt. Az Úr azonban megígéri: **erőnkön felüli kísértést nem kapunk** (vö. 1Kor 10,13)

Szentek mondták: „Nem tudod megakadályozni, hogy a kísértés madarai a *fejed* felett repkedjenek, de azt igen, hogy *fészket rakjanak* a fejedre” Ha ellenállsz, akkor érdemeket szerzel (vö. Mt 4,10kk, Zsid 4,15 – Jézus is)

bűn a kísértéssel szemben:

- a/ elbizakodottság (én már nem vétkezhetek),
- b/ csüggedés (úgysem sikerül megállnom).

Jézus maga is 3 nagy kísértést szenvedett a pusztában, amelyeknek példamutatóan ellenállt. Ugyanúgy példásan ellenállt a kísértéseknek a megváltás szent három napján.

15. Melyek az alapvető jócselekedetek, amelyeket az Egyház ajánl?

Ezek Jézus szavai alapján a következők – melyek alapján az Utolsó Ítéletkor mindenkit megítélnék majd:

az irgalmasság hét testi cselekedete: <ol style="list-style-type: none">1. Enni adni az éhezőknek.2. Inni adni a szomjazóknak.3. Felöltöztetni a ruhátlanokat.4. Befogadni a vándorokat.5. Meglátogatni a betegeket.6. Meglátogatni a foglyokat.7. Eltemetni a halottakat.	az irgalmasság hét lelki cselekedete: <ol style="list-style-type: none">1. Tanácsot adni a bizonytalankodóknak.2. Tanítani a tudatlanokat.3. Figyelmeztetni a bűnösöket.4. Vigasztalni a szomorúakat.5. Megbocsátani a bántásokat.6. Türelmesen elviselni a kellemetlen személyeket.7. Imádkozni Istenhez az élőkért és a holtakért.
---	---

16. Melyek a mai világ újszerű erkölcsi kihívásai a keresztény ember számára?

Számtalan ilyen új kihívás van, de a legtöbb az élet kezdetét (szexualitást) és az élet végét érinti. Ebben a témakörben a legjobb tájékozódni a „**Bioetikai útmutató fiataloknak**” című,

<http://korhazlelkesz.hu/doc/bioetikaiutmutato.pdf> linken letölthető könyvecskéből, vagy a „**Kérdések és**

válaszok szexről és házasságról” - A természetes termékenység és a felelős szülők (Luton Good Counsel) füzetkéből.

Források:

Nemes Gy. –Nemes R. – Mácsik M. Katolikus dogmatika és **Erkölcstan** (Bp., Szent István Társulat 2016) c. tankönyve

<https://archiv.katolikus.hu/kek/>

http://www.vatican.va/archive/compendium_ccc/documents/archive_2005_compendium-ccc_hu.html

<http://lexikon.katolikus.hu>

<https://regi.katolikus.hu/lelkiseg.php?h=20>

Kazinebarcika, 2019.07.17.